Beantwoording technische vragen beeldvormende bijeenkomst 14 oktober 2026 – Beleidsbegroting 2027

I. Technische vragen ontvangen voorafgaand aan de beeldvormende bijeenkomst

Hanze Bakker (CDA)

Vraag 1
In de stukken wordt vaak gesproken over 'Beleidsbegroting na wijziging' zowel als JEV-2. Wat wordt daarmee bedoeld? Zijn dat de getallen van de JEV die we voor de vakantie ontvingen of de getallen van de Jaareinde Verwachting die we in september ontvingen (toen zonder detaillering)?

Antwoord
De beleidsbegroting na wijziging 2026 betreft de oorspronkelijke begroting 2026 zoals door het AB is vastgesteld op 19 november 2025.
Daarna heeft het AB ingestemd met een begrotingswijziging op 8 juli jl. voor de verwachte onrechtmatigheid beleidsveld WK zoals in de burap 2026-1 was opgenomen.

Vraag 2
In de begroting wordt voor de exploitatie op diverse plaatsen een risico-marge aangegeven. In de exploitatie gaat dit om een marge van € 4,8 mio positief tot 3,7 mio negatief. Onderaan op pagina 15 van de begroting lezen we dat tegenvallers worden opgevangen uit het reguliere exploitatiebudget.

a. Mogen wij daaruit concluderen dat de risico-marges worden aangegeven ter informatie (verwachtingsmanagement) en geen rol spelen voor de begroting zelf?
b. Welke betekenis heeft het benoemen van deze risicomarges voor de rechtmatigheid bij overschrijdingen?

Antwoord

a. In de begroting 2027 is rekening gehouden met een interne inschatting voor wat betreft de kosten en opbrengsten ontwikkeling. Daarnaast is opgenomen dat er sprake is van onzekerheden of deze interne inschattingen anders uit kunnen vallen in de praktijk en tot een afwijking kunnen leiden in de realisatie ten opzichte van de begroting. Deze onzekerheden zijn gekwantificeerd en weergegeven in bandbreedtes. Het klopt dat deze in het kader van verwachtingsmanagement zijn opgenomen en niet in de begroting 2027 financieel zijn verwerkt.
b. Rechtmatigheid bij overschrijdingen van de lasten betreft de toets of de (verwachte) realisatie van de lasten hoger uitkomt dan de begroting. De risicomarges hebben daar geen betekenis in omdat deze niet in de begroting 2027 financieel zijn verwerkt.

Vraag 3
Op pagina 3 van het AB-voorstel lezen we: "In de begroting 2027 wordt de correctie 4% van de netto-lasten, op basis van de analyse van de afwijkingen van de afgelopen jaren, vertaald naar de processen".

a. Wat wordt bedoeld met 'vertaald naar processen'?
b. Hoe werkt dit uit naar de verschillende budgetten/budgethouders?

Antwoord

a. Daarmee wordt bedoeld dat de 4% correctie netto lasten financieel administratief verwerkt wordt op procesniveau in plaats van op beleidsveldniveau.
b. De vertaling is nog niet definitief uitgewerkt op procesniveau en om die reden nog niet administratief vertaald.

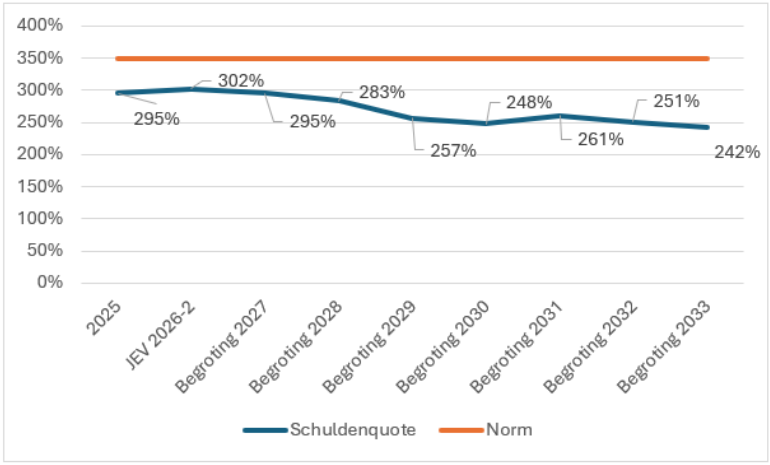
Vraag 4
Als deel 3 bij de begroting treffen we het overzicht met projecten
De spreiding van de uitgaven in de categorie 1 miljoen tot 25 miljoen is wel heel breed om tot beeldvorming te komen. Kan deze categorie worden opgesplitst bijvoorbeeld in 3 delen: 1-5 miljoen; 5-10 miljoen en 10-25 miljoen?
Binnen de categorie 1-25 miljoen zien we bij BB onder andere P082301 Maatregelen voor Energie en klimaat en (P082601) Huisvesting 3.0. Kan de omvang' en betekenis van deze projecten nader worden toegelicht?

Antwoord
In de Voorjaarsnota is een concept-voorstel opgenomen voor de als majeur aan te merken projecten. Tevens is hierbij aangegeven welke selectiecriteria het DB hierbij heeft gehanteerd. Aangegeven is dat aan minimaal 2 van de criteria moet zijn voldaan om als majeur te worden aangemerkt:
* risico's
* impact op de omgeving
* samenwerking/afspraken met derden
* financiële omvang (groter dan € 10 mln)
* effect op doelrealisatie
* innovatief karakter
Tijdens de bespreking van de Voorjaarsnota heeft het AB geen opmerkingen gemaakt over deze indeling. Het AB stelt de lijst met majeure projecten definitief vast bij de Begroting 2027.

Het project Energie en klimaat heeft betrekking op organisatie brede realisatie van de duurzame energieprojecten conform het besluit van het AB van 24 november 2021 om de MVO-visie "Samen werken aan een toekomstbestendige leefomgeving" en in te stemmen met de strategie energie en klimaat. Omvang circa € 17,5 mln.
Het project Huisvesting 3.0 betreft de inrichting een leegstaande vleugel van het hoofdkantoor te Boxtel en aanpassingen aan de klimaatinstallatie. Omvang circa € 2 mln.

Vraag 5
Hoe werkt de sterke stijging van de geplande investeringen in 2030-2033 door in de schuldquote? Kan het verloop van de schuldquote over de periode van de meerjarenbegroting worden toegevoegd?

Antwoord
Het verloop is onderstaande figuur weergegeven:

Vraag 6
In de toelichting op de begroting wordt per activiteit/activiteitgebied een toelichting gegeven op de inhoud en beoogde resultaten van de betreffende activiteit. Op sommige plaatsen zien we financiële impact benoemd. Op veel plaatsen zien we onder het kopje ‘Inzet van middelen’ “de uitvoering vindt plaats binnen de beschikbare capaciteit en financiële kaders”. Deze zinsnede geeft ons onvoldoende beeld van de verhouding ‘Doelen’, ‘Resultaten’ en ‘Ingezette middelen’.

a. Klopt het dat we in de (financiële) begroting de inzet van middelen niet per activiteit terugzien?
b. Graag op plaatsen waar de zinsnede “de uitvoering vindt plaats binnen de beschikbare capaciteit en financiële kaders”(of iets in die geest) voorkomt aangeven om hoeveel € en hoeveel mensuren/fte het gaat
c. Wat wordt op pagina 13 van de toelichting bedoeld met ‘Extra personele capaciteit….. is onderdeel van de personele weerbaarheid?

Antwoord
a. Dat klopt. In de financiële begroting zijn de lasten per beleidsveldterrein weergegeven, niet per individuele activiteit.
b. Dit is op dit moment niet op detailniveau inzichtelijk.
c. Dit is in de ‘Begroting 2027 nadere toelichting’ toegelicht op blz. 28.

Vraag 7
De afgelopen periode spraken we vaak over de ontwikkeling van een SMART weergave van de relatie ‘Doel, ‘Resultaat’ en ‘Ingezette middelen’ zowel als de toepassen van zogenaamde ‘Performance Indicatoren (KPI’s)’. Op verschillende momenten is aangegeven dat daaraan wordt gewerkt. Hoe vordert het de organisatie met de uitwerking en invoering?

Antwoord
De ontwikkeling van een meer SMART-weergave van de relatie tussen doelen, resultaten, ingezette middelen en indicatoren is in uitvoering. Het waardecreatiedenken, het model en een eerste werkwijze zijn toegepast. De contouren van het Dommel Doelen Netwerk (DDN) staan. Daarbij is gekozen voor een pragmatische aanpak, waarbij de uitgangspunten niet eerst in een volledig uitgewerkt model zijn vastgelegd, maar direct zijn verwerkt in de concept-procesplannen, de Beleidsbegroting 2027 en de herijking van de planning- en control-cyclus. De concept-procesplannen vormden daarbij een belangrijke inhoudelijke basis voor de Beleidsbegroting 2027. Hierdoor kon de vertaling worden gemaakt van operationele doelen en prestaties naar maatschappelijke effecten, resultaten voor 2027 en, waar mogelijk, de daarvoor benodigde middelen in de Beleidsbegroting 2027.
Daardoor zijn doelen, beoogde effecten, resultaten, inspanningen en middelen nadrukkelijker met elkaar verbonden en beter navolgbaar gemaakt. Hiermee is ook een eerste stap gezet naar sturing vanuit de samenhang tussen strategisch, tactisch en operationeel niveau (STO), zodat bestuur, programma’s en processen vanuit dezelfde doelenstructuur kunnen sturen. Daarnaast zijn de eerste stappen gezet naar een meer SMART-inrichting van doelstellingen en resultaten en de toepassing van KPI’s waar deze toegevoegde waarde bieden voor sturing en verantwoording. De verdere uitwerking van KPI’s, definities, eigenaarschap, databronnen en rapportages vindt stapsgewijs plaats. Het doelsturingsmodel is inmiddels opgenomen in het voorgestelde Ontwerp WBP6. Het uiteindelijke doel is een integraal DDN dat als gezamenlijke bron dient voor koersbepaling, uitvoering, monitoring, verantwoording en bijstelling.

Vraag 8
De afgelopen jaren hebben we herhaaldelijk aandacht gevraagd voor de ontwikkeling van productiviteit en efficiency binnen de organisatie. Wij vinden binnen de toelichting daar weinig over terug.

a. Hoe zijn ontwikkelingen van productiviteit en efficiency meegenomen in de meerjarenbegroting?
b. Graag een toelichting op voor gebieden/activiteiten waar sprake is van substantiële ontwikkelingen (positief of negatief) in productiviteit en efficiency met een indicatie van de orde van grootte in €.

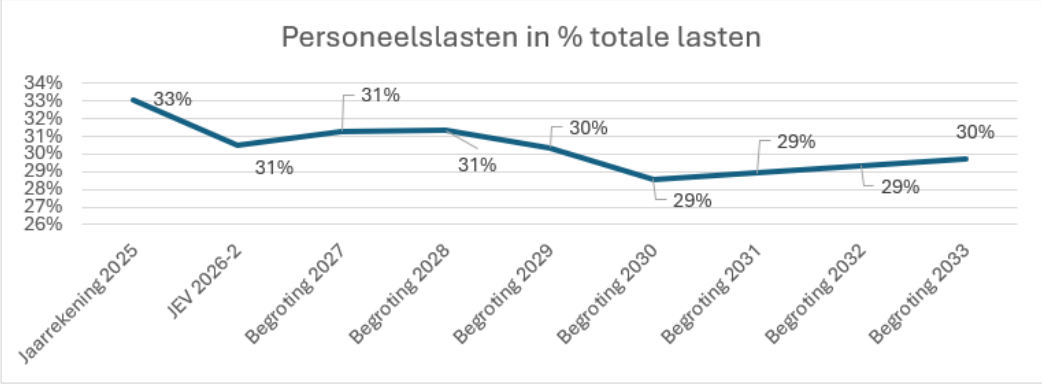
Antwoord
Effectief en efficiënt werken maakt onderdeel uit van de inventarisatie van de taskforce. Dit is nader toegelicht in een apart memo ('Memo Taskforce en transformatieve opgave').

Vraag 9
Bij de toename van de personeelslasten wordt al jaren het uitgangspunt 'cao-stijging + 1%' toegepast. Zo ook in deze begroting
a. Klopt het dat we, bij gelijkblijvende formatie, de lasten per fte, op een termijn van 10 jaar dan 10-11% boven cao liggen?
b. Zo niet graag toelichting hoe we dit moeten interpreteren

Antwoord
De rekensom klopt. De 1% heeft betrekking op de incidentele loonontwikkeling bovenop de cao. Die component is nodig omdat medewerkers binnen hun schaal doorgroeien. Het percentage van 1% is een aanname die wij periodiek toetsen aan de werkelijke ontwikkeling van de loonsom per fte.

Vraag 10
De afgelopen jaren spraken we herhaaldelijk over het visualiseren van de ontwikkeling van operationele kengetallen via trendlijnen. Dat zien we deze in de begroting en meerjarenbegroting (nog) niet terug.
a. Hoe hebben de personeelslasten zich in de afgelopen 5 tot 10 jaar ontwikkeld en welke ontwikkeling wordt verwacht over de planperiode van de Meerjarenbegroting 2027-2033? Graag dit inzichtelijk maken in een trendlijn.
b. Hoe ziet de trendlijn voor de personeelsformatie over dezelfde periode eruit? Graag daarbij onderscheid maken naar #fte in eigen dienst en #fte inleen.
c. Uit de meerjarenbegroting halen we dat de personeelslasten in 2027 stijgen met 9,5% t.o.v. 2026 JEV-2. Vervolgens zien we dat de personeelslasten in 2028 met 1% **dalen** ten opzichte van 2027 en in 2029 met 2% stijgen ten opzichte van 2028. Kan dit worden toegelicht en verklaard?

Antwoord
a. Onderstaand is de ontwikkeling van de personele lasten ten opzichte van de totale lasten weergegeven. Gemiddeld bedragen deze lasten 30% van de totale lasten.

b. De informatie over de personele lasten wordt, conform afspraak, met het AB gedeeld op basis van de financiële ontwikkeling, niet op fte-niveau.
c. JEV 2026-2 tov Begroting 2027: dit betreft de verwachte cao-ontwikkeling en gemiddelde schaalstijging, totaal 4%, de extra formatie inzet 3% en overige prijsstijgingen.
Begroting 2028 tov Begroting 2027: dit betreft met name een neerwaartse bijstelling in diverse personele lasten, onder andere het percentage sociale lasten met 4%.
De overige jaren is er sprake van de verwachte cao-ontwikkeling en gemiddelde schaalstijging en neerwaartse bijstelling van de personele lasten.

Vraag 11
In de meerjarenbegroting lezen we bijvoorbeeld met betrekking tot rente en afschrijving dat deze stijgen door de grote investeringsopgaven.
a. Op pagina 4 zien we dat bij Waterketen de rente en afschrijving in 2027 iets oplopen. Maar in 2028 tot 2033 ligt de rente ondanks grote investeringen lager dan in 2026. Hoe laat zich dat verklaren?
b. Ook bij beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering zien we een bijzonder verloop van de rentelasten (2026 € 12,5 mio; 2027 € 0,23 mio; 2028 € 7,8 mio). De afschrijvingen blijven daar ongeveer gelijk. Graag een toelichting op verloop rente en afschrijvingen.
c. Welke invloed wordt voor de komende 2-3 jaren voorzien vanuit de recente renteontwikkeling op de kapitaalsmarkt?

Antwoord
a. De rente die hier wordt gepresenteerd betreft de bouwrente op het onderhanden werk. De verschillen in de jaarlagen kunnen verschillende oorzaken hebben. De belangrijkste zijn de datum van ingebruikname van de investering en de interne bouwrente. In 2026 is het bouwrentepercentage 2,75%, in 2027 en verder is deze 2,5%.
b. De presentatiewijze in de begroting 2027 wijkt abusievelijk af van de presentatiewijze van de rentelasten en bouwrente in de JEV 2026-2 en de begrotingen 2028 en verder. Dit wordt in de definitieve versie ter besluitvorming aangepast. In de afzonderlijke bijlage is aangegeven hoe dit gepresenteerd had moeten worden.

c. Deze invloed is lastig te voorspellen. De verwachtingen vanuit de ECB en marktexperts is dat de rente eind 2027 weer een dalende lijn laat zien richting de inflatielijn van 2%. Deze ontwikkelingen zijn echter in hevige mate afhankelijk van de onrust in de wereld.

Vraag 12
Kan worden toegelicht waarom de egalisatiereserve watersysteemheffing vanaf 2031 zo sterk oploopt? (P.7 meerjarenbegroting)

Antwoord
Dit wordt met name verklaard doordat in die jaren fors positieve resultaten worden verwacht.

Vraag 13
In hoeverre nemen wij het verbruik van energie (en water) door AI en andere IT-infrastructuur mee bij ons streven naar energieneutraliteit en circulariteit? (Zie ook pag. 33 toelichting op de begroting)

Antwoord
Het energie- en waterverbruik van AI en IT-infrastructuur wordt nog niet afzonderlijk gekwantificeerd. Het past wel binnen onze bredere aanpak voor klimaatneutraal en circulair werken. In 2027 gaan we duurzaamheid nadrukkelijker meenemen bij verdere digitalisering en de inzet van AI.

II Technische vragen gesteld tijdens de beeldvormende bijeenkomst

Mirjam Bemelmans (Water Natuurlijk)

Vraag 1
Bij de VJN is gevraagd om bij de belastingopbrengsten inzichtelijk te maken welk deel afkomstig is van de landbouw (en andere categorieën), en welk deel van de uitgaven ten goede komt aan de landbouw (en andere categorieën). Dit lijkt niet terug te komen in de begroting. Kan dit alsnog inzichtelijk worden gemaakt?

Antwoord
In hoofdstuk 2 van het financiële deel van de begroting 2027 is het onderscheid weergegeven van de diverse belastingopbrengstencategorieën. Voor de categorie ongebouwd volgen deze uit het aantal hectares en de bijbehorende tarieven. Voor de uitgaven kan een dergelijke uitsplitsing niet worden gemaakt. De uitgaven zijn niet altijd één-op-één toe te delen aan het voordeel dat een belanghebbende (voor welk %) geniet van de genomen maatregelen. Hier geldt het solidariteitsprincipe. Maatregelen worden genomen om bij te dragen aan de algemene doelstellingen van het waterschap in het kader van duurzaam waterbeheer. Een voorbeeld zijn de kosten van de waterberging met als doel om wateroverlast te voorkomen en tegelijkertijd voldoende water beschikbaar te hebben in droge tijden. Zowel landbouw, natuur, gebouwd en ingezetenen in de steden en dorpen hebben hier in meer of mindere mate voordeel / nadeel bij.

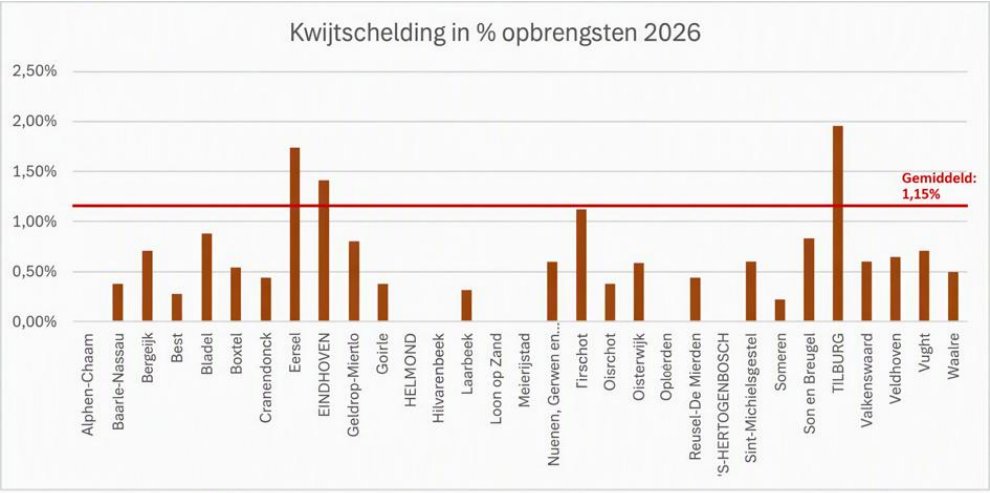
Hanze Bakker (CDA)

Vraag 1
Eerder is al de wens geuit om de JEV2 als referentie te kunnen gebruiken. Kan voor de punten waarbij de JEV2 nu niet als referentie is opgenomen, ook de betreffende JEV2-kolom worden aangeleverd?

Antwoord
Zie bijlage ‘Begroting 2027 exploitatie inclusief jev 2026-2’.

Overig

Tevens is aangegeven dat het algemeen bestuur wordt geïnformeerd naar aanleiding van de eerder gestelde vraag of er verschillen zijn tussen de grote steden, waarmee BSOB niet samenwerkt, en andere gemeenten als het gaat om kwijtschelding. De gegevens hierover zijn inmiddels van BSOB ontvangen. Zie hieronder.

III Technische vragen ontvangen na de beeldvormende bijeenkomst

Simme Douwe Flapper (AWP)

Bestand AB-voorstel

Vraag 1
Blz.5: Beslispunt 3: vaststellen majeure projecten Bij de afweging of een project als majeur wordt aangemerkt, wordt gekeken naar

1. het risico,
2. effect op doelrealisatie,
3. de impact op de omgeving,
4. de samenwerking/afspraken met derden,
5. financiële omvang (> € 10 mln.),
6. het innovatieve karakter.

6 criteria, die allemaal even zwaar wegen?
Punten 2-6 kennen elk hun eigen risico: hoe meegenomen? Hoe risico voor totaal bepaald?

Antwoord
De zes criteria kennen geen onderlinge weging. Om een project als majeur aan te merken, moet aan minimaal twee van de zes criteria zijn voldaan. Bij de beoordeling van de criteria wordt op basis van professional judgement gekeken naar het risico, de kans dat dit risico zich voordoet en de mogelijke impact. Er wordt daarbij geen afzonderlijke totaalscore voor risico bepaald.

Bestand 1a begroting 2027 WDD

Vraag 2
Blz.35, Bestand 1a begroting 2027 WDD, Bijlage 1, Deel 3 Majeure projecten: Hierbij geldt dat aan minimaal 2 van de criteria moet zijn voldaan om als majeur te worden aangemerkt. Waarop keuze 2 gebaseerd?

Antwoord
Zie antwoord vraag 1 hierboven.

Vraag 3
Blz.35, Bijlage 1, Deel 3 Majeure projecten: De selectiecriteria of een project als majeur kan worden aangemerkt, zijn onderstaand weergegeven. Dit lijkt niet het geval?

Antwoord
Het betreft de selectiecriteria die boven deze zin staan:
* Effect op doelrealisatie
* Financiële omvang (groter dan € 10 mln.)
* Impact op de omgeving
* Innovatief karakter
* Risico
* Samenwerking/afspraken met derden

Technische vragen ontvangen na 30 oktober 2026, 13:00 uur

Hanze Bakker (CDA)

Vraag 1
Wat is bij investeringen het aandeel vervangingsinvesteringen en wat is het aandeel dat betrekking heeft op uitbreiding, innovatie en verbetering?

Antwoord
In de administratieve systemen wordt dit onderscheid niet gemaakt. Daarom kan deze verdeling op dit moment niet worden verstrekt.

Vraag 2
De lijst van projecten zoals toegevoegd bij de beleidsbegroting is omvangrijk en daardoor minder overzichtelijk. Dat komt mede doordat bijna afgeronde en pas in de verre toekomst te starten projecten door elkaar staan. Kan voor de projecten worden aangegeven wat het startjaar is en het (geplande) jaar van oplevering?

Antwoord
In de bijlage ‘Begroting 2027 majeure projecten naar verwachte ingebruikname jaar’ is het geplande jaar van oplevering per project opgenomen. Het startjaar is niet rechtstreeks uit de huidige administratieve systemen te halen. Daarom is deze informatie niet in het overzicht opgenomen.